Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausunto
25.10.2016

TEM/1402/03.01.01/2016

Viite: HE 197/2016; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annetun lain muuttamisesta

LAUSUNTO

Esityksen taustalla olevasta sisävesiliikenteen työaikadirektiivistä

Sisävesiliikenteen työaikadirektiivissä[1] on kysymys sisävesiliikennealan EU-tason työmarkkinaosapuolten tekemän sopimuksen täytäntöönpanosta. Sopimuksen taustalla on tarve poiketa sisävesiliikenteeseen nykyisin sovellettavan työaikadirektiivin[2] säännöksistä toimialan luonteen perusteella. EU-tason työmarkkinaosapuolet tekivät sopimuksen ja pyysivät, että se pantaisiin täytäntöön neuvoston päätöksellä.

Sopimuksen täytäntöönpano tapahtui neuvoston direktiivillä, joka tuli voimaan 19.12.2014. Direktiivi koostuu kahdesta osasta, varsinaisesta direktiivistä ja liitteenä olevasta sopimuksesta, jossa ovat varsinaiset sisävesiliikennettä koskevat työaikamääräykset.

Direktiivi ja sen liitesopimuksen sisältö edellyttävät muutoksia työajasta kotimaanliikenteen aluksissa annettuun lakiin (248/1982). Liitesopimuksessa on myös työterveyshuoltoa ja työsuojelua koskevia määräyksiä, mutta näiden osalta Suomen lainsäädännön katsotaan täyttävän sopimuksen vaatimukset.

Täytäntöönpanotavasta

Hallituksen esityksen tavoitteena on panna täytäntöön sisävesiliikenteen työaikadirektiivi siltä osin kuin kansallinen lainsäädäntö ei vielä sisällä direktiivin edellyttämiä säännöksiä. Direktiivi on pantava täytäntöön vuoden loppuun mennessä. Direktiivin edellyttämiä muutoksia ei lähtökohtaisesti ole ulotettu koskemaan merialueella tapahtuvaa kotimaanliikennettä.

---

[1] Neuvoston direktiivi 2014/112/EU tiettyjen työajan järjestämistä koskevien seikkojen sääntelystä sisävesiliikenteessä Euroopan sisävesiliikenneliiton (EBU), Euroopan laivurijärjestön (ESO) ja Euroopan kuljetustyöntekijöiden liiton (ETF) välillä tehdyn eurooppalaisen sopimuksen täytäntöönpanosta.
[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista

Esityksen keskeisimmät muutokset

- Kotimaanliikenteen työaikalain soveltamisala laajenee kaikkiin työntekijäasemassa työskenteleviin henkilöihin. Laki soveltuu jatkossa myös työnantajan puolisoon ja lapsiin sekä henkilöön, joka saa palkkansa yksinomaan voitto-osuutena, jos heidän katsotaan työskentelevän työsuhteessa. Lisäksi lakia sovelletaan merityösopimussuhteessa työskentelevään lääkäriin.

- Ylityötä saisi sisävesiliikenteessä teettää enintään 384 tuntia vuodessa. Alle vuoden pituisessa määräaikaisessa työsuhteessa, ylitöiden keskimääräinen enimmäismäärä viikkoa kohden on kahdeksan tuntia.

- Sisävesiliikenteessä työntekijälle on annettava seitsemän päivän jakson aikana vähintään 84 tunnin lepoaika (nykyisin 77 tuntia).

- Työntekijälle, jonka työ- ja vapaa-aikojen määräytymisessä ei noudatettaisi vuorottelujärjestelmää, olisi annettava ylimääräinen 24 tunnin pituinen viikkolepo, jos hän olisi työskennellyt viitenä viikkona kuutena päivänä viikossa.

- Vuorottelujärjestelmään perustuvien peräkkäisten työpäivien enimmäismäärä olisi 31.

Vaikutuksista

Esityksessä ehdotetut muutokset takaisivat nykyistä paremmin sisävesiliikenteessä toimivien työntekijöiden mahdollisuuden riittävään lepoon. Voimassa olevaan lakiin nojautuen työntekijöillä on saatettu teettää hyvin pitkiäkin työpäiviä. Tähän on todennäköisesti ollut syynä yritysten tarve käyttää aluksia lyhyen avovesikauden ja matkustajaalusliikenteessä vielä lyhyemmän sesongin aikana maksimaalisesti.

Lepo- ja ylityösäännösten kiristyminen voi samalla joissakin tilanteissa rajoittaa sisävesillä toimivien vesiliikennealan yritysten harjoittamaa liikennöintiä. Erityisesti tämä koskee järjestäytymättömiä työnantajia, jollei heillä ole yleissitovan työehtosopimuksen perusteella mahdollisuutta poiketa työajan sijoittelua koskevista vaatimuksista tai jos pykälästä ei ole poikettu järjestäytymättömän työnantajan ja työntekijäliiton välisellä työehtosopimuksella.

Nico Steiner
Vanhempi hallitussihteeri